

УДК: 355.357(477:474)"20"

Віолета КАРП,

здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського) РВО спеціальності 014
Середня освіта, спеціалізації 014.03 Історія Херсонського державного
університету, м. Івано-Франківськ,
науковий керівник: Михайленко Г.М., к.іст.н., доцентка

ВІЙСЬКОВА СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА КРАЇН БАЛТІЇ

***Анотація:** У статті розглядається розвиток військових альянсів між Україною та балтійськими країнами – Литвою, Латвією та Естонією – у період з 2014 по 2024 роки у відповідь на військові загрози з боку Росії. Виокремлено ключові напрями як індивідуальних, так і колективних зусиль, зокрема підтримку в сфері оборонних технологій, спільні навчальні ініціативи, обмін інформацією у сфері кібербезпеки та участь у глобальних безпекових місіях. У статті підкреслюється важливість цієї співпраці для посилення обороноздатності України та зміцнення регіональної безпеки загалом.*

***Ключові слова:** Україна, країни Балтії, Литва, Латвія, Естонія, військова співпраця, безпека, НАТО, кібербезпека, обороноздатність.*

В умовах великої військової агресії з боку Російської Федерації проти України, що почалася в 2014 році і змінила свій характер у 2022 році, міжнародне військове співробітництво стало надзвичайно важливим. Особливо виділяються країни Балтії – Литва, Латвія та Естонія – серед основних партнерів України в цьому напрямку. Вони надали значну технічну військову підтримку та стали активними союзниками в політиці і дипломатії. Їхній досвід у інтеграції до НАТО, реформуванні оборонного сектора за євроатлантичними стандартами, а також у створенні ефективних систем кібербезпеки є надзвичайно цінним для України в процесі зміни своєї безпекової політики. В умовах нової архітектури безпеки в Європі, яка

формується через війну, дослідження форм, механізмів та результатів військового співробітництва між Україною і країнами Балтії є важливим і актуальним як для наукових досліджень, так і для реальної роботи в державному управлінні.

Метою розвідки є вивчення військових зв'язків між Україною та Литвою, Латвією й Естонією. Це дослідження зосереджується на сучасних проблемах безпеки, аналізує основні напрямки, юридичні основи, інституційні структури та реальні результати. У статті розглядається питання, пов'язані з боротьбою проти російської агресії, а також покращенням національної і регіональної безпеки.

Починаючи з 2014 року, Литва, Латвія та Естонія активно підтримують суверенітет і територіальну цілісність України після незаконної анексії Криму Росією та початку гібридного конфлікту на сході України. Їхня допомога включає не лише політичну підтримку, але й реальні військові та оборонні ініціативи. Завдяки спільному досвіду протидії російському впливу в пострадянську епоху, розумінню геополітичних ризиків і стратегічній орієнтації на НАТО та Європейський Союз, ці країни стали важливими союзниками України в галузі безпеки. [1].

Внаслідок цього співпраця з Литвою, Латвією та Естонією сформувалась у різних напрямках: укладення міжурядових угод, участь у міжнародних структурах, постійна військово-технічна допомога та спільна робота у сферах кібербезпеки, протидії гібридним загрозам і адаптації української політики безпеки до євроатлантичних стандартів.

У воєнний час військова співпраця з Литвою має велике значення для України. Як відданий союзник України, Литва ще у 2011 році уклала Угоду про співробітництво в галузі оборони [2]. Після 2014 року угоду було оновлено, що призвело до активнішого партнерства. Литва стала першою країною ЄС і НАТО, яка офіційно оголосила про надання Україні летальної зброї, включаючи протитанкові ракетні комплекси FGM-148 Javelin,

стрілецьку зброю, боєприпаси, військову форму та різні матеріально-технічні засоби.

Крім того, у 2015 році Україна, Литва та Польща створили спільне військове формування - Литовсько-польсько-українську бригаду LITPOLUKRBRIG [3] відповідно до Меморандуму про взаєморозуміння, підписаного 19 вересня 2014 року у Варшаві. Бригада, розташована у Любліні (Польща), займається підготовкою військовослужбовців для міжнародних операцій під егідою ООН, НАТО та ЄС, а також сприяє узгодженню оперативних і тактичних методів згідно зі стандартами НАТО.

У 2018 році Литва започаткувала спільний з Україною проект у сфері кібербезпеки, який включав технічну допомогу, спеціалізоване навчання та обмін аналітичним потенціалом через Центр передового досвіду НАТО з кібероборони CCDCOE у Таллінні. [4].

У 2022 році, у відповідь на повномасштабне вторгнення Росії, Литва значно розширила допомогу Україні, надавши військову підтримку, що перевищила 1% її ВВП за даними Інституту Кіля, 2023. [5] Допомога включала артилерійські системи M101, боєприпаси, дрони, медичні засоби та обладнання зв'язку. У січні 2024 року уряди України та Литви оголосили про наміри укласти двосторонню безпекову угоду, яка включатиме довгострокову військово-технічну допомогу, обмін розвідувальними даними та співпрацю у виробництві озброєння [6].

На чолі с Литвою, Латвія є одна із країн з найбільшою військовою допомогою Україні. Латвія ініціювала офіційне військове співробітництво з Україною, підписавши Угоду про військово-технічне співробітництво у 2004 році, яку оновили у 2017 році. В рамках цієї угоди Латвія послідовно надавала не лише матеріально-технічну підтримку, а й експертну допомогу в сфері військової освіти, логістики та реформування оборонного сектору відповідно до Стратегічного оборонного бюлетеня України (2016), який відповідає стандартам НАТО.

Після 2014 року Латвія почала постачання протитанкової зброї, засобів зв'язку, бойових машин піхоти та бронетранспортерів. Також були організовані тренінгові програми для українських інженерів, медиків та саперів. У 2022-2023 роках Латвія передала Україні реактивні системи залпового вогню, артилерійські установки, мобільні шпиталі та прилади нічного бачення. Крім того, Латвія брала активну участь у Європейській військовій навчальній місії, в межах якої латвійські інструктори навчали українських військових, зокрема операторів безпілотників.[7]

На законодавчому рівні у травні 2022 року Сейм Латвії офіційно визнав дії Росії в Україні геноцидом українського народу. Це підкреслило політичну єдність країни та її відданість військовій і політичній підтримці України. Латвія також відіграла важливу роль у просуванні жорсткіших санкцій з боку ЄС і НАТО проти Росії.

Так само, попри відносно невеликий оборонний бюджет, Естонія є однією з найбільш щедрих країн-донорів України у перерахунку на ВВП. Співпраця розпочалась у 2005 році з підписання Угоди про оборонне співробітництво, яку оновили у 2020 році з урахуванням нових гібридних та цифрових загроз.

Естонія є особливо важливим партнером у сфері кібербезпеки. Саме тут розташовано Центр передового досвіду НАТО з кібероборони CCDCOE. У межах спільних проєктів Естонія надала Україні технічні засоби захисту критичної інфраструктури, організувала навчання для спеціалістів з кіберзахисту та забезпечила програмне забезпечення для оперативного управління.

У 2022 році Естонія передала Україні польові шпиталі, артилерію, дрони, системи ППО та IT-ресурси для бойових підрозділів. Естонські інструктори також брали участь у підготовці українських військових у межах програм НАТО та ЄС. Крім того, Естонія надавала гуманітарну та медичну допомогу для підтримки українських військовослужбовців.

На законодавчому рівні участь Естонії у співпраці з Україною закріплена в Стратегії зовнішньої політики до 2030 року, яка прямо передбачає підтримку демократичних держав у протидії авторитарним впливам у Східній Європі.

Взаємодія у військовій сфері між Україною та Литвою, Латвією і Естонією є ключовою для забезпечення регіональної безпеки та посилення оборонних можливостей у сучасних умовах. Країни Балтії, які мають значний досвід у протидії російським загрозам, є членами НАТО та ЄС, тому активно надають підтримку Україні через двосторонні зв'язки та міжнародні ініціативи. Спільні навчання, обмін досвідом, військово-технічна допомога та політична підтримка створюють надійну основу для подальшого зміцнення стратегічного партнерства.

Список використаних джерел

1. Міністерство оборони України. Офіційні повідомлення про міжнародну допомогу, 2022–2024. URL: <https://mod.gov.ua/diyalnist/mizhnarodne-spivrobitnicztvo>
2. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Литовської Республіки від 18 квітня 2011 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_082#Text
3. Верховна Рада України. Постанова про затвердження співробітництва у рамках LITPOLUKRBRIG. 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/238/2015#Text>
4. NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence. Annual Report. 2022. URL: <https://ccdcoe.org/about-us/>
5. Kiel Institute for the World Economy. Ukraine Support Tracker. 2023. URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/>
6. Carnegie Europe. Baltic States and Ukraine's Security Partnership. 2024. URL: <https://carnegieendowment.org/europe/strategic-europe/2025/04/the-problems-with-european-security-guarantees-for-ukraine?lang=en>

7/ Ministry of Defence of the Republic of Latvia. Military Support to Ukraine. 2023. URL: <https://www.mod.gov.lv/en/support-ukraine>

УДК 94(477.53)"1850/1917"

Дмитро КОКОТІХІН,
аспірант, Маріупольський державний університет, м. Київ,
науковий керівник: Коробка В. М, к.іст.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПОВСЯКДЕННОГО ЖИТТЯ ЛУБЕНСЬКОЇ ЧОЛОВІЧОЇ ГІМНАЗІЇ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті розглянуто специфіку повсякденного життя Лубенської чоловічої гімназії в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. Виокремлено деяких цікавих осіб, що були пов'язані із повсякденним життям навчального закладу. Особливу увагу було приділено спогадам випускників про особливості навчання та побуту гімназії в зазначений період.

Ключові слова: освіта, гімназія, гімназист, повсякденність, Лубни.

Друга половина ХІХ – початок ХХ століття стали важливим періодом для розвитку системи середньої освіти в Україні. У результаті численних освітніх реформ відбулося значне поширення загальної середньої освіти не тільки серед привілейованих станів суспільства, але й серед селянства та міщанства. Гімназії, як основні середні навчальні заклади, відігравали важливу роль у формуванні інтелігенції та культури того часу. Однією з таких установ була Лубенська чоловіча гімназія. У цей період її закінчили багато відомих громадських та політичних діячів: брати Шемети, Б. Мартос, В. Леонтович, М. Порш, М. Божко-Божинський. Серед культурних діячів-випускників варто зазначити також професора О. Лазурського, хірурга С. Тимофєєва, історика В. Ляскоронського, мовознавця П. Залозного, академіка О. Чичибабіна, геолога М. Філянського, композитора Б.